

razgovor

GG

SKOZI POLJANSKO DOLINO DO CERKNEGA IN V IDRİJO (1)

BOLNICA FRANJA

Gorenjski glas je tokrat obiskal Partizansko bolnico Franja, Cerkljanski muzej, kjer še posebej pritegne stalna razstava Pust je kriv! Pripoved o cerkljanskih laufarjih. Pot nas je potem vodila v Idrijo, na sladki žlikrof v Gostišče Barbara, izlet pa smo zaključili še s postankom pri Divjem jezeru. Smaragdna jezerska gladina je bila tudi tokrat idilično spokojna. Nad njo se je dvigovala rahla plast meglic, zato je bilo jezero videti še skrivnostnejše.

Alenka Brun

Naš dan se je pravzaprav začel na Hotaljih v gostilni Lipan, kjer so kljub zgodnji jutranji uri v zelo kratkem času uspeli ustreči prav vsem potnikom v avtobusu z željo po kavi z mlekom, kapučinu ali kratki kavi. Z nami se je na izlet tokrat podala tudi Frančiška Čemažar, rojena Frelih, in sicer prav v krajih, ki smo jih obiskali – doma je namreč iz Novakov. Z nami je delila spomine iz otroštva, na očeta, mamo, odraščanje, bolnico Franja. Izvedeli smo, pa da je bil njen oče mizar, ki je pomagal pri gradnji bolnice Franja; pa tudi, kako je spoznala moža.

Letošnje leto je za Partizansko bolnico Franja leto obletnic. Decembra bo minilo 75 let, odkar je bolnica sprejela v svoje zavetje prve ranjence

Partizanska bolnica Franja je kar klicala po skupnem fotografiranju.

v soteski Pasice v Dolenjih Novakih na Cerkljanskem. Sto pet let je minilo od rojstva dr. Viktorja Volčjaka, za katerega bi lahko rekli, da je »oče« bolnice; ravno tako bi 105. rojstni dan praznovala znamenita zdravnica Franja Bojc

Bidovec, po kateri je bolnica dobila ime; pa še 55 let mineva, kar je Franja del kulturne dediščine Mestnega muzeja Idrija.

Bolnico smo si ogledali z vodnikom Darkom Tušarjem, ki nam je na zanimiv način približal njeno preteklost pa tudi sedanost. Bolnico je leta 2007 prizadela tudi povodenj; obnova je bila zahtevna.

Navdušeni smo bili nad potjo, ko smo se vzpenjali proti Franji in z zanimanjem strmeli v zrak, ko nam je vodnik sem in tja visoko v stenah, pokazal kakšen še vedno ohranjen obrambni bunker.

Sledil je obisk Cerkljanskega muzeja, po katerem nas je popeljala muzejska svetnica, vodja Cerkljanskega muzeja, ki sicer spada pod Mestni muzej Idrija, Milojka

Magajne. Z njo smo spregovorili nekaj besed tako o Cerkljanskem muzeju kot o bolnici Franja. Milojka Magajne je namreč v muzeju zaposlena kot kustosinja že dobrih 22 let in ves ta čas vodi oddelek v Cerknem. »Moje delo je zelo raznoliko, poleg osnovnega strokovnega muzejskega dela, ki je povezano z zbirkami v Cerkljanskem muzeju, Partizanski bolnici Franja in na domačiji pisatelja Franceta Bevka v Zakojci, skrbim za pedagoške in andragoške programe na vseh treh lokacijah, organiziram različne dogodke, skrbim za promocijo. V letošnjem letu sem organizirala gostovanje razstave Neandertalci iz Krapine Muzeja Krapinskih neandertalcev na Hrvaškem, trenutno pa skupaj s sodelavci

Milojka Magajne

pripravljamo razstavo o prvi svetovni vojni na Idrijskem in Cerkljanskem, ki jo odpiramo 26. oktobra istočasno na dveh lokacijah: v Idriji in Cerknem. V Idriji bo predstavljeno življenje civilnega prebivalstva med vojno, v Cerknem pa vojaški pomen tega območja glede na bližino soške fronte.«

Magajnova nadaljuje, da je skrb za dediščino zahtevna in odgovorna naloga, ki se je v muzeju dobro zavedajo. »Muzeji praviloma skrbijo za premično dediščino, naš muzej pa upravlja številne spomenike nepremične dediščine. Med njimi glede zahtevnosti vsekakor izstopa Partizanska bolnica Franja. Septembra je minilo že enajst let od katastrofalne povodnji, ki jo je skoraj povsem uničila. Obnova, ki je sledila, je bila v takšni obliki možna tudi zato, ker je muzej predhodno poskrbel za ustrezno dokumentacijo nepremične in premične dediščine. Brez nje bi bilo delo precej težje, če ne celo nemogoče. Letos mineva 75 let od ustanovitve in prav na

dan ustanovitve, 23. decembra, bomo v Cerkljanskem muzeju gostili Laro Jankovič in njen koncert Kako diši svoboda, kakšne barve je mir. Poslanstvo Franje je namreč v prvi vrsti širiti sporočila miru in drugih vrednot – kot so solidarnost, tovarištvo, sodelovanje... Od konca druge svetovne vojne je minilo že 73 let, kar živimo v svobodi, miru. Ne vemo, kaj je vojna. Današnji otroci si vojno predstavljajo tako, kot jo vidijo v računalniških igraricah. Med razlago v Franji so me že vprašali, a so takrat streljali zares. Iz leta v leto je treba iskati nove poti, kako šolarjem na primeren način povedati zgodbo, ki jih bo tudi nekaj naučila.« Otrokom je namreč Franja še posebno všeč, ker ne gre za klasičen muzej. »Gre za preplet izjemne naravne in kulturne dediščine ter zgodbe, ki jo, zlasti mlajši, poslušajo z odprtimi usti. Franja pa navduši tudi tuje obiskovalce, ki se kar ne morejo načuditi, na kakšni lokaciji je bolnišnica delovala.« (Nadaljevanje prihodnjič)

Barake v Partizanski bolnici Franja navdušujejo otroke, odrasle in tudi tujce.

Slikovita pot, ki vodi do bolnice Franja, naredi vtis prav na vsakega obiskovalca.

RAZVEDRILO

GG

SKOZI POLJANSKO DOLINO DO CERKNEGA IN V IDRIJO (2)

IDRIJSKI ŽLIKROFI

Alenka Brun

Milojka Magajne se dotakne še enega velikega potenciala idrijskega muzeja, ki je del Unescove dediščine, medtem ko je Partizanska bolnica Franja nosilka znaka evropske dediščine. »Grad Gewerkenegg v Idriji in tehniška dediščina, za katero skrbimo, prav tako pritegne veliko obiskovalcev. Zelo odmevne so naše čipkarske razstave. Poleg stalne razstave čipk na gradu pripravljamo namreč tudi občasne razstave tako v Idriji kot v Cerknem, na katerih se predstavljajo domače klekljarice, redno pa gostimo tudi tuje. Letos je bila zelo odmevna razstava čipk iz Rusije z naslovom Vologda: ruska prestolnica čipk.« V Cerkljanskem muzeju pa obiskovalce najbolj pritegnejo laufarji, razstavljeni cerkljanski pustni liki. Danes jih poznamo 25, posebnost pa so njihove »larfe«, ki so izrezljane iz lipovega lesa, razen Lamanta, ki je narejen iz živalske kože. Ljudem pa je

Mestni trg v Idriji

vizualno zagotovo najbližje Ta terjast, ki je tudi najbolj poskočen in prepoznaven lik v laufarski družini.

In kaj v muzeju pripravljajo v nadaljevanju? Milojka Magajne pravi, da bo razstava na temo prve svetovne vojne na ogled do konca maja prihodnje leto, potem se bodo pa verjetno posvetili pripravi razstave na temo rapalske meje. V prihodnjem letu bi radi pripravili tudi potujočo razstavo na temo Partizanske bolnice

S prvotnih 14 se je družina laufarjev povečala na 25 članov, ki pa ostajajo znotraj prvotnega vsebinskega okvira.

Franja, s katero bodo lahko gostovali pri drugih nosilcih znaka evropske dediščine. »Gostovanje na Hrvaškem je že dogovorjeno,« še pove in zaključí s povabilom: »Mestni muzej Idrija skrbi za sila raznovrstno dediščino. Lahko jo najdete sredi mesta, za debelimi grajskimi zidovi idrijskega gradu in v nekdanji cerkljanski sodniji, z malce truda pa tudi sredi gozda pod robom Vojskarske planote,

v slikoviti soteski Pasice in pod kopasto Kojco. Pripoveduje nam zgodbe o delavnosti, iznajdljivosti, vztrajnosti, pokončnosti in pogumu naših prednikov. Obiščite nas in jim prisluhnite. Z njimi boste potešili svojo radovednost, se naužili lepega in skrivnostnega ter podoživeli čas, ko se je rojevala svoboda.«

Težko pa si Idrijo predstavljamo, ne da bi pokusili njihove znamenite žlikrofe.

Idrijski žlikrofi

Jože Pavšič je Gorenjcem pokazal središče Idrije.

Cerkljanski muzej

Hiša v Idriji, kjer v spodnjih prostorih najdemo Rudarski muzej Antonijev rov, v zgornjih Gostišče Barbara, v njej pa se je rodil tudi Stanko Bloudek.

Matjaž Jelovčan iz Gostišča Barbara

Gorenjci smo jih tokrat okušali v Gostišču Barbara, kjer nas je sprejel Matjaž Jelovčan, ter nas – preden smo se sprehodili skozi Idrijo z vodnikom Jožetom Pavšičem – pogostil še z idrijsko ocvirkovko in pijačo dobrodošlice: grenkim pelinovim napitkom ali »gerušem«, nam predstavil idrijski žlikrof in posebno sladico, ki je nastala po njegovi ideji: čokoladni

žlikrof, ter povedal še nekaj o hiši, v kateri je gostišče. Pod gostiščem je namreč vhod v Antonijev rov, je pa to tudi rojstna hiša Stanka Bloudka, očeta znamenite Bloudkove skakalnice v Planici.

Jože Pavšič pa nas je torej popeljal skozi mesto, in ker je nekdanji rudar, seveda izletnikom vprašan na temo knapovskega življenja ni zmanjkalo. (Konec)

JAKA